



TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan soruların Kültür ve Turizm Bakanı Mehmet Nuri ERSOY tarafından yanıtlanması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Ünal DEMİRTAŞ

Zonguldak Milletvekili

“Endüstriyel amaçlı kullanımlar” ve “endüstri arkeolojisi” kavramları, 2006 yılında “Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi”nin (ICOMOS) gündeminde “endüstri mirası” adıyla yer almış, daha sonra da “Endüstri Mirasının Korunması Komitesi (TICCIH) kurulmuştur. Bu oluşumlarla birlikte; endüstri mirasının korunması, incelenmesi, belgelenmesi ve yorumlanması daha fazla önem kazanmıştır. Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi ile Endüstri Mirasının Korunması Komitesi’nin, “endüstri mirasının belgelenmesine, korunmasına” ilişkin benimsediği ilkelerden birisinde şöyle söylenmektedir; “Endüstri mirası sitler, yapılar, kompleksler, alanlar ve peyzajlar yanında, onlarla ilgili makineler, eski veya devam eden sanayi süreçleri, ham maddelerin çıkarılması, ürüne dönüştürülmesi ve ilgili enerji ve taşıma altyapıları hakkında veri sağlayan nesneler veya belgelerden oluşmaktadır. Eski veya yeni, sanayi süreçleri üretmek ve ürünleri daha geniş pazarlara dağıtmak için hammadde sağlayan doğal kaynaklara, enerji ve taşıma ağlarına bağlı olduklarından, endüstri mirası kültürel ve doğal çevre arasındaki derin bağı yansıtır. Hem taşınır ve taşınmaz varlıkları kapsar, hem de teknik bilgiler, işin ve çalışanların organizasyonu, toplulukların yaşamını biçimlendiren ve toplumlara, genelde dünyaya büyük düzen değişikliklerine yol açan karmaşık sosyal ve kültürel mirasla ilişkili soyut boyutları bulunmaktadır”

Bunun yanında Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu, UNESCO tarafından da Endüstri Mirası; “Son 30 yılda önem kazanan yeni bir disiplin olan endüstri arkeolojisi mirası sadece fabrika ve imalathanelerden oluşmamakta, aynı zamanda kanallar demiryolları, köprüler, ulaşım araçları güç kaynakları ve işletme yerleşimleri gibi yeni teknolojilerle üretilen sosyal ve teknolojik başarıları da kapsamaktadır” şeklinde tanımlanmıştır.

Bu kapsamda, ülkemizde, özellikle Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü’ne (TCDD) ait terk edilen, tren istasyonu/gar, hangar, işlik, yolcu salonu, büro, hizmet evi, lojman, büvet, ayakyolu gibi yapılar ile kullanılmayan lokomotif, şimendifer, tren, marşandiz, dekovil, vagon, kompartıman gibi araç gereçler günümüzde endüstri mirası olarak kayıt altına alınıp; toplumsal ve kültürel hizmetlere yönelik farklı işlevler kazandırılarak değerlendirilmiştir. Örneğin, Bayındır ve Nazilli’deki hangarlar ile Ödemiş’teki eski istasyon yapısı endüstriyel kökenli taşınmaz kültür varlığı yani endüstri mirası olarak tescil edilmiş daha sonra da yakın çevresindeki alanlar sosyal donatılarla düzenlenerek hizmete

76031

sunulmuştur. Bununla, endüstri çağının gerçek tanıkları olacak nitelikte olan bu yapıların kent hafızasında korunarak izlerinin yaşatılması amaçlanmıştır.

Taş kömürünün merkezi olan Zonguldak'ta da **"endüstri mirası"** niteliğini taşıyan ve kültür varlığı olarak tescil edilerek, korunması gereken yapılar vardır. Bu yapılar, Zonguldak'ı var eden taş kömürünün bulunması ile yıllar içinde inşaa edilmiştir. 1829 yılında Zonguldak'ın Kdz. Ereğli İlçesi Kestaneciler Köyünde kömürün bulunması ve 1848 yılında üretimine başlanmasıyla kömür üretim tesisleri ve kömürle ilgili diğer endüstri tesislerinin kurulması, ülkemizin endüstriyel gelişiminde önemli bir yer tutmuş ve aynı zamanda Zonguldak'ı da bir endüstri kenti haline getirmiştir.

Bir endüstri kenti olarak tanımlanan Zonguldak'ta korunmuş, incelenmiş, belgelenmiş, yorumlanmış **"endüstri mirası"** niteliğindeki yapılardan biri de 1953 yılında Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları tarafından işletmeye açılan Kdz. Ereğli-Armutçuk demir yolu hattıdır. 15 kilometre uzunluğunda olan bu hat, maden çalışanlarının ulaşımını ve kömürün iletimini sağlamak amacıyla kurulmuş ve 2009 yılına kadar kullanılmıştır. Bu hata bağlı olarak yapılan, lojman, büro, yolcu salonu gibi bölümleri, 2009 yılından sonra maalesef yıkılmış ancak buharla çalışacak lokomotifler için yapılan **"Kdz. Ereğli Lokomotif Bakım ve Onarım İşliği"**, koruma kararı olması sonucunda bugüne kadar ayakta kalmayı başarmıştır. **Söz konusu atölye, 1925 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen "Kömüre Giden Demiryolu" projesinin ayakta kalan tek yapısıdır.** Bununla birlikte, bu yapı, arkeolojik sit alanı ilan edilen **"Cehennemağzı Mağaraları"** ve **"Akheron Vadisi Nekropol Alanı"** ile aynı bölgededir. Ancak şimdiye kadar, yapılan başvurulara rağmen, bu yapı, "taşınmaz kültür varlığı" olarak tescil edilmemiştir. Bunun yanında, söz konusu yapının, koruma kararının kaldırıldığı, binanın yıkımı için başvuruda bulunduğu ve "Kdz. Ereğli Lokomotif Bakım ve Onarım İşliği'nin "olduğu arazinin de, eğitim alanı olarak tahsis edildiğine ilişkin bilgiler kamuoyuna yansımıştır.

193 yıl önce bulunan taş kömürünün, Zonguldak'ın, ekonomik, sosyal, kültürel, endüstriyel tarihindeki etkilerini gösteren, geçmişle bugün arasında bir köprü kurabilecek bu yapının, özenle korunup gelecek nesillere aktarılması yerine yıkılması kabul edilebilir hiçbir yönü yoktur. Geçmişten bugüne taş kömürü ile var olmuş, taş kömürünün çıkarılması ve taşınmasına tanıklık eden, taşınmaz kültür varlığı niteliğini taşıyan "Kdz. Ereğli Lokomotif Bakım ve Onarım İşliği" nin bir "endüstri mirası" olarak koruma altına alınması ve gelecek nesillere aktarılabilmesi için özenle korunması gerekmektedir. Ayrıca, Kdz. Ereğli'de eğitim alanı olarak tahsis edilebilecek pek çok alan varken, endüstriyel miras niteliğinde olan bu taşınmazın yıkılması yerine, aslına uygun şekilde restore edilerek, tarihsel ve endüstriyel özellikleri ön plana çıkarılıp, kentin endüstriyel hafızasına, taş kömürü tarihine ve turizmine katkı sunacak bir hale getirilmesi ve Kdz. Ereğli'ye kazandırılması ve gelecek kuşaklara endüstri mirası olarak bırakılması gerekir.

Bu çerçevede;

76031

- 1) Kdz. Ereğli-Armutçuk demir yolu hattında bulunan, Kdz. Ereğli Lokomotif Bakım ve Onarım İşliği ile ilgili koruma kararı bulunmakta mıdır? Eğer koruma kararı varsa; "Kdz. Ereğli Lokomotif Bakım ve Onarım İşliği" hakkındaki koruma kararı, hangi kurum tarafından, yapının hangi özellikleri nedeniyle ve ne zaman alınmış bir karardır?
- 2) Eğer "Kdz. Ereğli Lokomotif Bakım ve Onarım İşliği" hakkında koruma kararı varsa, bu koruma kararı kaldırılmış mıdır? Eğer kaldırıldıysa, koruma kararının kaldırılması hangi kurum tarafından, hangi gerekçe ile ne zaman talep edilmiştir?
- 3) "Kdz. Ereğli Lokomotif Bakım ve Onarım İşliği"nin yıkımı için başvuruda bulunulduğu doğru mudur? Eğer doğru ise söz konusu taşınmazın yıkımı için hangi kurum, hangi sebeple yıkım talebinde bulunmuştur?
- 4) Kdz. Ereğli-Armutçuk demir yolu hattıdır Kdz. Ereğli Lokomotif Bakım ve Onarım İşliği'nin "eğitim alanı" olarak tahsis edildiği doğru mudur? Eğer doğru ise bu tahsis, hangi kurum tarafından yapılmıştır?
- 5) Kdz. Ereğli'de, eğitim alanı olarak tahsis edilecek başka bir yer yok mudur?
- 6) Endüstriyel miras niteliğinde olan Kdz. Ereğli Lokomotif Bakım ve Onarım İşliği'nin yıkılması yerine, aslına uygun restore edilerek kentin endüstriyel hafızasına, taş kömürü tarihine ve turizmine katkı sunacak bir hale getirilmesi ve Kdz. Ereğli'ye kazandırılması ve gelecek kuşaklara endüstri mirası olarak bırakılması için Bakanlığınızın bir çalışması var mıdır? Bakanlığınızın bu yönde bir çalışması yoksa neden yoktur?